

DYSLEXIEPROTOCOL

Dit dyslexieprotocol heeft als doel meer duidelijkheid te scheppen over wat (dyslectische) leerlingen kunnen verwachten van het dyslexiebeleid op het Van Kinsbergen college te Elburg. Het VKC is onderdeel van Openbaar Onderwijs Zwolle en regio.

Visie

Op het Van Kinsbergen college is een mens uniek in denken en doen. Ieder mens heeft zijn eigen stijl van leren. Aansluiten bij talenten motiveert om te leren. Kennis, vaardigheden, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid zijn de doelen van het leerproces. Alle deelnemers aan het leerproces zijn onderdeel van het leerproces.

Missie

Het realiseren van een werk-, leer- en leefomgeving waarbij iedereen welkom is en een eigen plek heeft. Het realiseren van flexibele leerroutes en het aanbieden van interactief lesmateriaal waarbij de deelnemers worden uitgedaagd keuzes te maken en talenten tot hun recht komen. Hierbij gaan we uit van beleving en ervaring.

Het realiseren van een uitdagende en veilige omgeving waarbij we uitgaan van respect voor elkaar.

De gecertificeerde "Van Kinsbergen docent" is onze professionele norm.

We zijn trots op wat we geleerd hebben en delen opgedane kennis en vaardigheden met elkaar.

Dyslexie

Het woord 'dyslexie' betekent, letterlijk vertaald uit het Grieks, 'niet goed kunnen lezen'. Zij hebben bijvoorbeeld moeite met de koppeling van tekens aan klanken. Wanneer zij een rondje (o) zien staan, komt in de hersenen de koppeling aan de klank /oo/ niet snel genoeg door. Omgekeerd kan dit ook gelden: zij horen een klank /oo/ maar kunnen deze niet vlot omzetten in het teken (o). Hierdoor verloopt het lezen traag en/of moeizaam. Bij de letterlijke vertaling uit het Grieks dekt de vlag de lading echter niet. Dyslectici hebben naast leesproblemen ook vaak spellingsproblemen. Een goede en algemeen geaccepteerde definitie staat hieronder in het kader. Deze definitie wordt ook op onze locatie gehanteerd en is eveneens in de dyslexieverklaringen terug te vinden.

[Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen/spellen op woordniveau.](#)

Figuur 1: definitie van dyslexie. Bron: Stichting Dyslexie Nederland, Diagnose van Dyslexie, 2004

Dyslectische leerlingen zijn niet dom of lui, hun falen is geen onwil. Deze leerlingen doen juist vaak extra hun best, besteden vele uren aan hun huiswerk en behalen dan nog een onvoldoende. Soms verliezen leerlingen daardoor hun zelfvertrouwen, worden gespannen en faalangstig of geven het op. Een tijdige onderkenning van dyslexie is daarom erg belangrijk. Het voorkomt langdurig falen bij het lezen en schrijven en daarmee gepaard gaande sociaal-emotionele problemen, verminderde lees- en/of schrijfmotivatie en een negatief zelfbeeld. Problemen die kenmerkend kunnen zijn voor

dyslexie staan in figuur 2 weergegeven.

Probleem bij:	Komt tot uiting bij:	Consequentie:
Het automatiseren	Directe woordherkenning (technisch lezen)	Slecht tekstbegrip, traag lezen
	Onthouden van woordbeelden	Foutieve spelling
	Onthouden van losse gegevens	jaartallen, topografie, formules, rijtjes, woordjes en begrippen beklijven niet
	Twee dingen tegelijk doen	Schrijven en luisteren is moeilijk. Aantekeningen goed overnemen is lastig.
	Informatieverwerking	Moeite met werkstuk maken/ zelfstandige opdracht
Moderne Vreemde Talen	Het horen van klankverschillen	Foutieve spelling
	Fonetische uitspraak (= een woord uitspreken zoals het klinkt)	foutieve uitspraak of verhaspelen van woorden
Verbale vaardigheden	Het vinden van de juiste woorden	Leerling maakt verbaal zwakke indruk
	Het onder woorden brengen van een verhaal. Spreekt bij voorkeur in korte zinnen.	idem
Concentratie	Het zich moeilijk kunnen afsluiten van onbelangrijke zaken of achtergrondgeluiden.	Snel afgeleid zijn
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Lage cijfers ondanks grote inspanning	Frustratie en demotivatie

Figuur 2: Kenmerkende problemen bij dyslexie. Bron: Schoots-Wilke, H., i.o.v. Min. OC&W, Dyslexie, een praktische gids voor scholen in het VO, 2002

In veel gevallen hebben dyslectische leerlingen strategieën ontwikkeld om met hun leerstoornis om te gaan, maar schieten die tekort zodra de Moderne Vreemde Talen (Engels, Frans en Duits) aan bod komen. Dyslexie wordt daarom soms pas in het Voortgezet Onderwijs ontdekt.

Hoe signaleren we dyslexie?

We proberen in de brugklas al zoveel mogelijk te achterhalen welke leerlingen dyslectisch zijn. Daarom nemen we in het begin van het schooljaar bij alle leerlingen de Signaleringsstoets Dyslexie af. Dit is een dictee en een stilleestempotoets. De uitslag

hiervan wordt doorgesproken met de orthopedagoog. Ook wordt gekeken naar de informatie die de basisschool of de ouders ons hebben aangeleverd. Op basis van deze gegevens wordt gekeken of extra spellingslessen of een vervolgonderzoek wenselijk is. Leerlingen en ouders ontvangen hierover informatie van de remedial teacher of de mentor.

Extra signaleringstesten

Bij geen of weinig vooruitgang worden er aanvullende signaleringstesten afgenomen en wordt informatie ingewonnen bij de taaldocenten en de mentor. Al deze gegevens worden opnieuw besproken met de orthopedagoog om te kunnen constateren welke leerlingen in aanmerking komen voor een dyslexieonderzoek. Dit advies wordt met de ouders besproken. De praktijk wijst uit dat er in dit stadium een aantal leerlingen is van wie we nog niet aan kunnen geven of ze in aanmerking komen voor een dyslexieonderzoek. Voor deze leerlingen geldt dat ze goed in de gaten gehouden worden gedurende het jaar en zelfs later in het jaar kunnen nog testen afgenomen worden om een duidelijker beeld te krijgen. Ook in de hogere leerjaren kan een leerling doorverwezen worden als er alsnog een vermoeden is van dyslexie. De kosten van het onderzoek zijn voor de ouders.

Dyslexieverklaring

Als eenmaal bij een leerling dyslexie is vastgesteld door een orthopedagoog, krijgt hij/zij een dyslexieverklaring. Deze is onbeperkt geldig. In de verklaring worden maatregelen en faciliteiten aanbevolen die de leerling in staat stellen beter met dyslexie om te gaan. Sommige aanbevelingen vallen onder de verantwoordelijkheid van school en andere onder de verantwoordelijkheid van de leerling. Ouders kunnen, als zij daar prijs op stellen, een gesprek aanvragen bij de remedial teacher om het onderzoeksrapport, de verklaring en de aanbevolen maatregelen en faciliteiten te bespreken.

Dyslexiepas

Zodra de dyslexieverklaring op school binnen is, wordt voor de leerling een dyslexiepas gemaakt. Op deze pas staan de faciliteiten waarvan de leerling gebruik kan maken en de verantwoordelijkheden die de leerling zelf heeft (zie onder het kopje 'mogelijke faciliteiten'). De pas voorkomt dat leerlingen continu uitleg moeten geven omtrent hun dyslexie. De pas is gedurende de hele schoolloopbaan op onze locatie geldig. Het is echter aan te raden elk jaar te bespreken of de faciliteiten nog steeds volstaan of gewenst zijn. Dit kan middels een gesprek met de remedial teacher.

Mogelijke faciliteiten

- extra tijd bij toetsen (20% extra tijd of 10 minuten per toets van een lesuur)
- toetsen in vergroot lettertype (12 punts Arial)
- getypte toetsen met een duidelijke lay-out
- aangepaste correctie bij de talen:
 - Spellingsfouten meetellen als ¼ fout i.p.v. 1 hele fout.
 - Max. 2 punten aftrek voor spelling. Alles daarboven niet meetellen.
 - Consequentiefouten / herhalingsfouten tellen eenmalig (m.u.v. voor de hand liggende schrijfwijzen die al vanaf klas 1 inge oefend zijn, zoals

bijvoorbeeld bij Engels 'l' met een hoofdletter en de schrijfwijze van de sterke werkwoorden.

- Bij toetsen anders dan spellingstoetsen wordt fonetische schrijfwijze goed gerekend, wel aangegeven met een kronkeltje, zodat leerlingen herkennen dat het fonetisch geschreven is.
- Bij toetsen anders dan spellingstoetsen is mondelinge afname van toetsen toegestaan.
- Bij alle toetsen anders dan spellingstoetsen is de spellingscontrole op de laptop toegestaan.
- Voor dyslectische leerlingen bestaat de mogelijkheid gebruik te maken van Kurzweil. Iedere leerling heeft de mogelijkheid online in te loggen op Kurzweil.
- Voor dyslectische leerlingen geldt dat laptopgebruik is toegestaan. Het gebruik van een laptop is de keuze en verantwoordelijkheid van de leerling.
- Toetsen voor begrip lezen of bij zaakvakken met lange teksten kunnen worden afgenomen op het plusplein en worden voorgelezen middels Kurzweil of door een van de pluspleinbegeleiders. De docent dient hier zelf een afspraak voor te maken met de leerling en de pluspleinbegeleider en de toets/bestand aan te leveren.
- mondeling (her)toetsen van stof bij zware onvoldoendes, in overleg met de docent.
- gebruik van hulpmiddelen zoals laptop/koptelefoon is toegestaan in overleg. De aanschaf hiervan valt onder de verantwoordelijkheid van de ouders.
- het gebruiken van regelkaarten in de les en bij toetsen
- De docent houdt in de les rekening met het probleem van snelle verwerking van informatie (instructie/uitleg/opdrachten).
- kopiëren van aantekeningen van klasgenoten op vertoon van de dyslexiepas Dit geldt voor aantekeningen die in de les gegeven zijn. De leerling is hier zelf verantwoordelijk voor.
- Voor de onderbouw geldt dat er per dag maximaal één repetitie en één overhoring afgenomen mag worden.
- Voor de bovenbouw geldt dat er maximaal één repetitie en twee overhoringen gegeven mogen worden. Dit geldt voor alle leerlingen, maar is met name voor dyslectische leerlingen gunstig.
- Bij LWOO-leerlingen mogen per dag maximaal één repetitie **of** twee overhoringen afgenomen worden. De overhoringen mogen bij deze leerlingen niet onverwacht gegeven worden.

Faciliteiten voor eindexamenkandidaten

- Ten hoogste 30 minuten verlengen van de duur van de toets
- De toets kan in grootschrift afgenomen worden.
- Voor leerlingen met een andere taalachtergrond is het gebruik van een verklarend woordenboek toegestaan.
- Indien beschikbaar aangepaste luisteroetsen (met verlenging van pauzes tussen de vragen)

- Gebruik van laptop met spellingscontrole bij schrijfvaardigheid Het is de verantwoordelijkheid van de leerling om dit tijdig aan te vragen op school. De school moet zo spoedig mogelijk bij de inspectie melden dat er extra faciliteiten in de vorm van extra tijd of andere middelen bij de examens zijn toegekend.
- Gebruik van Kurzweil indien aan de jaren voorafgaand op het examen hier ook gebruik van is gemaakt.

Extra begeleiding

Behalve een dyslexiepas heeft de leerling die in het bezit is van een geldige dyslexieverklaring ook recht op extra begeleiding. De begeleiding bestaat uit extra hulp bij de betreffende spellingproblematiek en is tevens toegespitst op het aanleren van leerstrategieën en studievaardigheden. Dit heeft als doel de leerling gereedschappen in handen te geven beter of anders met zijn dyslexie om te gaan. Dit vergt van de leerling een actieve rol. De frequentie van de begeleiding varieert per leerling en wordt zoveel mogelijk afgestemd op de problemen die de leerling in de dagelijkse (school)situatie ondervindt. Deze begeleiding kan gedurende de gehele schoolloopbaan worden gegeven door de remedial teacher of door een vakdocent.

Dispensatie

Er moeten zeer grondige redenen aanwezig zijn voor vrijstelling van onderwijs in de Moderne Vreemde Talen. Dit moet aangevraagd worden bij de inspectie. Bovendien kan het gevolgen hebben voor vervolgstudies. Besluiten hierover worden altijd genomen in overleg met de zorgcoördinator, remedial teacher en de orthopedagoog. De lestijd die vrijkomt door dispensatie dient gebruikt te worden voor de vakken Nederlands en Engels.

Extra spellingslessen

In de lessentabel van klas 1 is een lesuur extra taal opgenomen. Hier wordt aandacht besteed aan spelling, tekstbegrip en grammatica.

Tot slot

Het Van Kinsbergen college, wil een school zijn die leerlingen in staat stelt hun talenten te ontwikkelen en dat type onderwijs te volgen dat aansluit bij hun intellectuele capaciteiten. Dit is tevens het doel van ons dyslexiebeleid.

DYSCALCULIEPROTOCOL

Dit dyscalculieprotocol heeft als doel meer duidelijkheid te scheppen over wat dyscalculische leerlingen kunnen verwachten van het dyscalculiebeleid op onze locatie.

Dyscalculie

Dyscalculie is nog lang niet zo bekend als dyslexie. Sinds 1990 heeft het echter meer aandacht gekregen. Echter er is geen landelijke eenduidigheid omtrent dyscalculie. Dit geeft gelijk de betrekkelijkheid aan van zowel de diagnostiek van dyscalculie als van de afgifte van een dyscalculieverklaring. Toch menen wij op het Van Kinsbergen dat leerlingen met een geldige dyscalculieverklaring aanspraak moeten kunnen maken op bepaalde faciliteiten. Dit om onzekerheid, faalangst, demotivatie etc. aangaande wiskunde, economie en natuurkunde te voorkomen.

Dyscalculie komt uit het Grieks en betekent letterlijk niet op de goede manier kunnen berekenen. De definitie van dyscalculie zoals die in de literatuur en in een dyscalculieverklaring gebruikt wordt, staat in het onderstaande kader vermeld.

Dyscalculie = een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het aanleren en vlot en/of accuraat kunnen toepassen van reken-/wiskundige kennis met didactische resistentie.

Bron: Luit (2005)

Kenmerken van Dyscalculie

- De leerling:
gebruikt de basale rekenmanieren, bijvoorbeeld: de leerling telt heel lang door op de vingers.
- draait gemakkelijk getallen om. Gehoorde getallen (bijv. 24) worden op papier omgedraaid (bijv. 42).
- kent de waarde van getallen niet. Honderdtallen en tientallen zijn voor de leerlingen gelijk.
- Bij optellen en aftrekken zet de leerling deze niet goed onder elkaar. Dit heeft ook te maken met ruimtelijke oriëntatie. De leerling heeft daardoor ook moeite met schatten.
- is bij het nemen van tussenstappen al snel de draad kwijt.
- heeft moeite met het hanteren van een rekenvolgorde of bij klokkijken de grote en kleine wijzer.
- heeft moeite met het interpreteren van codes en patronen. Bijvoorbeeld het muzieknoten schrift, maar ook $x / : / + / - /$ natuurkundige codes.
- heeft moeite met ruimtelijke oriëntatie (bijv. teamsporten op een groot veld en onderscheid tussen links en rechts en moeite met het plaatsten van getallen in de juiste kolom).
- heeft moeite met het lezen en/of interpreteren van grafieken.

Hoe signaleren wij dyscalculie?

Van de basisscholen ontvangen wij informatie aangaande de rekenprestaties van de leerling. Daarnaast nemen we in de eerste klas de Tempo Toets Rekenen of een soortgelijke toets af. Op basis van deze gegevens krijgen wij rekenzwakke leerlingen in beeld. Echter, op het Van Kinsbergen college wordt geen dyscalculiescreening afgenomen, omdat er landelijk (nog) geen eenduidigheid bestaat ten aanzien van de diagnostiek van dyscalculie en van de afgifte van een dyscalculie-verklaring. Wel accepteren wij een reeds afgegeven dyscalculieverklaring.

Begeleiding

Leerlingen met een geldige dyscalculieverklaring hebben op het Van Kinsbergen college recht op 30 minuten RT-begeleiding per week. Daarnaast is rekenen in de lestabel van klas 1 opgenomen.

Dyscalculiepas

Leerlingen die met een geldige dyscalculieverklaring bij ons op school binnenkomen krijgen een dyscalculiepas. Op deze pas staan de faciliteiten waarvan de leerling gebruik kan maken en de verantwoordelijkheden die de leerling zelf heeft (zie onder het kopje 'mogelijke faciliteiten'). De pas voorkomt dat leerlingen continu uitleg moeten geven omtrent hun dyscalculie. De pas is gedurende de hele schoolloopbaan op de Van Kinsbergen college geldig.

Mogelijke faciliteiten

- Extra tijd bij toetsen.
- Rekenmachine toestaan bij proefwerken.
- Regelkaarten toestaan.
- Toetsen worden ruim op tijd aangekondigd.
- Indien noodzakelijk leerstof mondeling toetsen.
- Rekenstrategieën worden eenduidig en consequent toegepast in de verschillende lessen.
- Docenten controleren extra of instructie begrepen is.

Faciliteiten voor eindexamenkandidaten

- 20% extra tijd
- Op basis van [artikel 55](#) van het Eindexamenbesluit kan de directeur aan een kandidaat met dyscalculie een half uur tijdverlenging toekennen bij centrale examens waarin rekenwerk een stevige rol speelt. De kandidaat mag, net als andere kandidaten, gebruik maken van een rekenmachine. Andere hulpmiddelen, zoals formulekaarten en rekentabellen, zijn NIET toegestaan bij het centraal examen.
- gebruik rekenmachine toestaan

Tot slot

De reden van ons dyscalculiebeleid is, dat het Van Kinsbergen college een school wil zijn die leerlingen in staat stelt talenten te ontwikkelen en onderwijs biedt dat aansluit bij de intellectuele talenten van de leerling.